Vyro kape Nr. 52 prie dubens rasta baltos spalvos keramikinė pypkutės galvutė. Vyro kape Nr. 53 aptikta ovalo formos žalvarinė diržo sagtis. Moters kape Nr. 18 rasti ant juosmens padėto diržo, puošto žalvarinėmis vinutėmis, fragmentai. Moters kape Nr. 3 ant kairio dubens kaulo rastas žalvariu kaustytas kauliukas-amuletas, o vaiko kape Nr. 15 ant kairio dubens kaulo - žalvarinis žvangutis.

Remiantis aptiktais dirbiniais, Šapnagių senkapis datuojamas XVI a. antrąja puse - XVII a.

Laimutė Valatkienė

GALKANČIŲ (TELŠIŲ RAJ.) SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1978 METAIS

1978 m. ankstyvą pavasarį Galkančių kaime moksleiviai aptiko nežinomą senkapį. Jis yra už 7 km į P nuo Telšių, kelio Telšiai-Lauksoda R pusėje, apardytoje kalvoje. Kalvos V dalis nuvežta su žvyru, čia 1976 m. atidarius žvyro karjerą. Išlikusioje kalvos Š šlaito dalyje ir buvo aptikti kapai.

1978 m. Telšių kraštotyros muziejus ištyrė visą išlikusią nesuardytą senkapio dalį kalvos R ir P šlaite - 411 m^2, kuriame aptiko 21 kapą. Dalis jų apardyti arba beveik visai suardyti.

Mirusieji laidoti 185-200 cm ilgio duobėse, kurių plotis 65-86 cm. Duobių gylis siekė 42-98 cm. Kapai nesudaro tvarkingų eilių. Išsiskiria dvi laidojimo kryptys - ŠR ir ŠV. Tiek viena, tiek kita kryptimi guldyti abiejų lyčių mi-

rusieji, neišskiriant nei vaikų. Mirusieji guldyti aukštielninki, ištiestomis kojomis (išskyrus kapą Nr. 18, kuriame mirusysis buvo rastas sulenktomis kojomis). Rankų padėtis įvairi.

Surinkta apie 115 dirbinių, kuri os sudarė darbo įrankiai - peiliai ir galąstuvėliai, aprangos reikmenys - diržų sagtys, papuošalai - žiedai, monetos.

Peilių rasta 8. Jie kriauniniai, 9-23,8 cm ilgio. Dalis peilių aptikta su makščių liekanomis. Peilių padėtis kapuose įvairi.

Kapuose Nr. 8 ir 15 rasti 6-11 cm ilgio galąstuvėliai turi aiškias vartojimo žymes. Kape Nr. 8 to's galąstuvėlis su peiliu buvo prikabinti mirusiajam ties juosmeniu prie diržo ar juostos.

Diržai kapuose neišliko, rastos tik 7 jų sagtys. Jos dažniausiai geležinės, įvairių formų. Žalvarinių sagčių aptikta tik 2. Sagtys rastos abiejų lyčių mirusiųjų kapuose, daugiausia juosmens srityje. Tik kape Nr. 15 diržo sagtis rasta tarp blauzdikaulių.

Papuošalus sudaro galvos dangos puošmena ir žiedai, kurių iš viso rasta per 30. Žiedai yra 5 tipų. Vyrauja paplatinti viršumi žiedai. Paplatinimas primena akutę-signetą. Minėtini 4 žiedai (k. Nr. 13, 17, 20) išplatinta viršutine dalimi, kuri ištisai padengta duobutėmis, taip pat du juostiniai žiedai, kurių nežymus viršaus paplatinimas puoštas augaliniu ornamentu. Dažniausiai žiedai rasti padėti mirusiojo krūtinės srityje ar prie šono. Tik trimis atvejais kapuose aptikti užmauti mirusiajam ant pirštų.

Gausią radinių dalį sudaro monetos, kurių rasta 6 ka-

puose (k. Nr. 1, 5, 7, 9, 15, 17) ir 1 atsitiktinė. Tai Aleksandro pusgrašiai, Albrechto Jono Lenkijos pusgrašis, Žygimanto Senojo pusgrašis, Žygimanto Augusto Lietuvos pusgrašis, denarai ir dvidenaris, Stepono Batoro Rygos šilingas. Kapuose monetos rastos tarp odinių piniginių liekanų, kartais kartu su žiedais. Piniginės kapuose aptiktos ant krūtinės, prie kaukolės, prie šono.

Ištirtieji kapai datuojami XVI–XVII a. pradžia.

Danutė Bešėnienė

GAJŪNŲ (BIRŽŲ RAJ.) SENKAPIO TYRINĖJIMAI 1978 METAIS

Gajūnų senkapis yra Biržų rajone, Parovėjos apylinkėje, apie 0,5 km į Š nuo Gajūnų kaimo centro, prie kelio į Biržus.

Senkapis buvęs nedidelėje kalvoje. Iš P ir R pusių ją supo pievos, V dalyje buvo ūkio karvių gardas, Š – Petro Vaitkevičiaus sodyba. Senkapio R, V bei Š dalyse matyti gilios duobės. Prieš 15 metų iš senkapio buvo vežamas žvyras, todėl didelė senkapio dalis buvo sunaikinta. Uždraudus vežti žvyrą, dalis iškastų duobių buvo užlygintos buldozeriu užstumiant žemes iš aukštesnės senkapio vietos.

1978 m. PKI ištyrė minėtą senkapį. Rasta 140 kapų. Didesnė kapų dalis aptikta 15–55 cm gilumoje ir tik apie 20 kapų – 80–120 cm gilumoje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Mirusieji laidoti nedeginti, mediniuose karstuose, aukštielninki, ištiestomis kojomis, dažniausiai galva į PV. Tik 13 mirusiųjų buvo palaidoti skirtinga kryptimi (10 –